

[Thorndahl]

lige sektor mere og mere overtager den egentlige magt her i samfundet.

Politikernes muligheder for at styre administrationen, for at have overblikket over den, bliver stadig mindre og mindre. Den offentlige virksomhed baseres i et fortsat stigende omfang på interne administrative lovforklaringer, ligesom beslutningsgrundlaget for en lang række love baseres på administrative afvejninger, som kun i begrænset omfang når frem til det materiale, der indgår som grundlag for de politiske beslutninger.

En meget stor del af vore politiske beslutninger og afvejninger foregår derfor i dag rent administrativt. Den danske vælgers eneste mulighed for at øve indflydelse på den offentlige administration er igennem os, igennem de folkevalgte.

Det kan derfor sammenfattende fastslås, at politikerne i mange tilfælde kun kan udføre deres pligter – som de er valgt til at varetage – når de er støttet af en bred offentlig debat, der inddrager alle informationer og synspunkter, ligesom vælgerne kun kan udøve indflydelse og foretage deres politiske valg, såfremt de gennem en offentlig debat er blevet præsenteret for alle væsentlige oplysninger og synspunkter.

Med det kolossale omfang, den offentlige administration er nået op på i dag, og med en meget høj grad af specialisering er det derfor helt nødvendigt, at de offentligt ansatte deltager i den offentlige debat og først og fremmest inden for de områder, hvor de er sagkyndige.

Grundlovens § 77 sikrer en ubegrænset ytringsfrihed for enhver, og »enhver« kan ikke forstås og fortolkes indskrænkende – ellers ville man have brugt et andet udtryk – det må gælde samtlige og alene med det selvfølgelige ansvar over for domstolene. Det følger deraf, at vort demokrati simpelt hen forudsætter, ja, stiller krav om, at de offentligt ansatte engagerer sig i den offentlige debat om offentlige anliggender og specielt inden for deres sagsområde.

Så kan man spørge, hvordan de offentligt ansatte har levet op til dette krav. Ja, det har de ikke gjort særlig godt. De har enten ikke kunnet, ikke villet eller måske snarere ikke turdet. Der er en lang række tilfælde, hvor de politiske råd har fået beslutningsgrundlaget klippet til, således at politikerne som al i

en ruse førtes ind i den beslutning, som de ledende embedsmænd ønskede.

På samme måde afskæres offentligheden fra relevante oplysninger: Ledende embedsmænd har bestemt sig for, at politikerne skal foretage en forud fastlagt beslutning, og det indrettes sagsproceduren og sagsfremstillingen så på.

Jeg har efter ca. 10 års arbejde som rådgiver for kommunale myndigheder adskillige gange været utilpas ved denne ikke særlig demokratiske fremgangsmåde, og jeg er helt sikker på, at der findes i tusindvis af offentligt ansatte sagsbehandlere, der på tilsvarende måde har været rystede og utilpas over fremgangsmåden.

Når de offentligt ansatte så afgørende har svigtet demokratiet på dette område, kan forklaringen måske være den, at grundlovens bestemmelse om ytringsfriheden måske ikke er tilstrækkelig.

Det har i dansk forvaltningsteori aldrig været bestridt, at den formelle ytringsfrihed har været ubegrænset; det ligger simpelt hen i sætningen: censur og andre forebyggende foranstaltninger kan ingen sinde på ny indføres.

Den juridiske diskussion har altid gået på rækkevidden af den materielle ytringsfrihed, og grænserne for den materielle ytringsfrihed er ikke blevet fastlagt gennem retspraksis således, at vi i dag kan sige noget sikkert om, i hvilket omfang og hvornår ytringer om offentlige anliggender kan retsforfølges.

Men den konkrete anledning for forespørgselsdebatten her i dag er jo en sag om censur og politisk bestemt tvangsforflytning af en embedsmand i finansministeriets administrationsdepartement, og det er jo altid hensigtsmæssigt at få bragt finansministerens velformulerede synspunkter ned på jorden ved at se, hvorledes man har forholdt sig i en konkret sag.

Der er i befolkningen med rette efter min opfattelse en frygt for, at vi med det moderne databehandlingsudstyr og CPR-numre, der måske snart vil gøre vore navne overflødige, er på vej ind i et centralt overvågningssystem, som principielt er beskrevet i fremtidsvisionerne hos Huxley og Orwell.

Blandt vore EDB-folk er der tilsyneladende ikke mange, der har etiske anfægtelser, men der var i hvert fald én, nemlig fuldmægtig Jussi Merklin, der i en række artikler har